

Б. М. Фільц

Колесса Микола Філаретович

КОЛЕССА Микола Філаретович (06. 12. 1903, м. Самбір, нині Львів. обл. – 08. 06. 2006, Львів) – композитор, диригент, педагог, музично-громадський діяч. Син [Філарета](#), батько [Ксенії](#) та [Харитини Колессів](#), брат [Д. Колесси-Залеської](#), дід [Галини](#) та [Яреми Колессів](#), [Адріана](#) й [Ореста Гелитовичів](#). Акад. АМУ (1997), професор (1957). Герой України (2002). Державна премія України ім. Т. Шевченка (1983). Народний артист УРСР (1972), СРСР (1991). Член НСКУ (1940). Повний кавалер ордена «За заслуги» (1993, 1998, 2000), орден Ярослава Мудрого 5-го ступ. (2003). Державні нагороди СРСР. Навч. у Вищому муз. інституті (Львів, 1913–14, 1917–23), Укр. високому пед. інституті (1924–25; кл. гармонії та фортепіано Ф. Якименка, диригування – П. Щуровської-Росиневич), Консерваторії (1925–29; кл. композиції О. Шіна, диригування – П. Дєдечка, М. Долежілля, О. Острчіля), Школі вищої майстерності (1928–31; кл. композиції В. Новака), на філос. ф-тах УВУ (1924–27) та Карлового університету (1924–28, студіював музикознавство у З. Неєдлого і славістику; усі – Прага). Від 1931 працював у Муз. академії: від 1940 – доцент, 1953–65 – директор, 1965–74 – зав., від 1974 – проф.-консультант каф. диригування. Водночас був співзасн. і диригентом симф. оркестру Філармонії (1939–41, 1944–53), диригентом оркестру Театру опери та балету ім. І. Франка (1944–47), худож. кер. і гол. диригентом хор. капели «Трембіта» (1946–48; усі – Львів). Керував хорами: 1931–39 – Львів. та Стрий. «Боянами», «Бандуристом» (також 1943–44), «Українським студіо-хором» (обидва – Львів), 1941–42 – «Думкою» у Станіславі (нині Івано-Франківськ). 1983–88 – голова правління Львів. відділ. СКУ.

Музика К. ґрунтується на укр. муз. фольклорі (напр., карпат.). На основі жанр. ознак фольклору, його ладо-інтонац., метро-ритміч. і структур. особливостей К. створив власний стиль, в якому синтезувалися нац. традиції й досягнення профес. муз. мистецтва

1-ї пол. 20 ст. Різноманітні за жанрами твори К. відзначаються яскравістю образно-емоц. змісту, чіткістю форми, худож. завершеністю; зокрема симф. – майстерністю інструментування, хор. – своєрідністю поліфоніч. письма. К. – один із визнач. укр. диригентів, талановитий інтерпретатор музики Й.-С. Баха, В.-А. Моцарта, Л. ван Бетговена, Й. Брамса, А. Дворжака, Б. Сметани, П. Чайковського. У репертуарі – твори (деякі вперше) С. Людкевича, В. Барвінського, Р. Сімовича, А. Солтиса, а також власні (вперше). Гаст-ролював у Києві, Харкові, Одесі, Москві, Ленінграді (нині С.-Петербург), країнах Балтії і Закавказзя. Диригент. мистецтву К. притаманні змістовність, цілісність худож. задуму, яскрава, але зовнішньо стримана емоційність, продуманість і відточеність тех. засобів виконання, висока виконав. культура. К. – фундатор львів. диригент. школи. Серед учнів – [З.-Б. Антків](#), [В. Василевич](#), [Є. Вахняк](#), [І.-Я. Гамкало](#), [Р. Дорожівський](#), [Ю. Луців](#), [Т. Микитка](#), [Я. Скибинський](#), [С. Турчак](#), [І. Юзюк](#). Значним внеском у вітчизн. диригент. педагогіку стала праця К. «Основи техніки диригування» (К., 1960; 1973; російською мовою – К., 1981). Здійснив низку записів на грамплатівки та компакт-диск. У 1960–90-х рр. його твори виконувалися у Німеччині, Польщі, США, Канаді. 1994 і 1996 відбулися автор. концерти у США і Канаді. 2013 на могилі К. встановлено пам'ятник (скульптор С. Литвиненко, арх. М. Рибинчук).

Основні твори

для симф. оркестру – Симф. № 1 (1950) і № 2 (1966), «Українська сюїта» (1928), «Варіації» (1931); сюїта для струн. оркестру «В горах» (1972); Фортепіан. квартет (1930); для фортепіано – 2 сюїти («Пассакалія. Скерцо. Фуга», 1929; «Картинки Гуцульщини», 1934), «Дрібнички» (1928), Сонатина (1939), 3 коломийки (1959), 4 прелюди (1938–81), 3 п'єси для дітей (1959); для органа – «Прелюдія і фуга» (1977); хори на сл. Т. Шевченка, С. Руданського, П. Тичини, М. Рильського, Л. Костенко, Р. Братуня та ін.; солоспіви, зокрема цикли «В краю квітучої вишні» (1971, сл. І. Такубоку) і «Дитячі сни» (1978, сл. народні); обробки лемків. (зокрема вокал.-інструм. цикл «Лемківське весілля», 1937), волин., поліс., гуцул. нар. пісень, а також білорус., чес., словац. і угор.; музика до вистав і фільмів.

Основні праці

Диригування // Диригент. порадник. Л., 1938; Сторінки з історії українсько-чеських музичних зв'язків // Укр. слов'янознавство: Література та культура зарубіж. слов'ян. народів: Респ. міжвідом. наук. зб. Л., 1971. Вип. 5; Навчання студента-диригента в класі по спеціальності // Укр. музика: Зб. ст. К., 1972; Диференційовані жести у диригуванні: Метод. розробка // Питання диригент. майстерності. К., 1980.

Рекомендована література

1. Волинський Й. Композитор Микола Колесса. Л., 1954;

2. 1959;
3. Композитор Микола Колесса: Мат. до нотографії та бібліографії (1929–1971). Л., 1974;
4. Паламарчук О. Микола Колесса. К., 1989;
5. Микола Колесса – композитор, диригент, педагог: Зб. ст. Л., 1997;
6. Якуб'як Я. Патріарх української музики Микола Колесса // Мист. обрії'98: Альм. К., 1999;
7. Бенч-Шокало О. Микола Колесса // Укр. хор. спів. К., 2002;
8. Кияновська Л. Син століття Микола Колесса в українській культурі ХХ віку: Сім новел з життя артиста. Л., 2003;
9. Гамкало І. Микола Колесса (Лист до Вчителя з нагоди його 100-річчя) // Мист. обрії'2003: Альм. К., 2004;
10. Родина Колессів у духовному та культурному житті України кінця ХІХ – ХХ століття: Зб. наук. пр. та мат. Л., 2005.

Бібліографічний опис:

Колесса Микола Філаретович / Б. М. Фільц// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-5629>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).